

СТАНОВИЩЕ
за научните трудове и учебната дейност
на д-р Ваня Господинова Христова

за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент”
по професионално направление 3.2. Психология (Педагогическа и възрастова психология (Психология на развитието) – обявен в Държавен вестник, бр. 51 от 07.07.2015 г., за
нуждите на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

Разработил: Валери Стоилов Стоянов,

Професор по професионално направление 3.2. Психология, доктор по психология
Месторабота: Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”, Юридически
факултет, катедра „Психология”

Настоящото становище е изготвено въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от Варненски свободен университет „Черноризец Храбър” (Държавен вестник, бр. 51 от 07.07.2015 г.) и на интернет страницата на университета за нуждите на катедра „Психология” към Юридически факултет.

Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

Варна
2015 г.

1. Общо представяне на получените материали

Единствен кандидат в обявения конкурс е д-р **Ваня Господинова Христова, хонориван асистент** във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”.

За участие в конкурса кандидатът е представил списък от общо 11 заглавия:

- една авторска монография;
- едно авторско учебно пособие;
- четири авторски студии и статии;
- пет авторски доклади.

По съдържание и предмет на изследване, представените научни трудове съответстват на профила на конкурса и са изцяло от областта на психологията на развитието. Всички представени научни трудове по конкурса са издадени, като монографията и една студия са от университетското издателство на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

2. Данни за кандидата

Д-р Ваня Христова е бакалавър, магистър и доктор по психология. Образователно-квалификационните степени «бакалавър» и «магистър» е придобила във Варненски свободен университет «Черноризец Храбър». През 2013 г. защитава успешно дисертационен труд и придобива образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.2. Психология, отново във Варненски свободен университет «Черноризец Храбър». В периода 2008-2015 г. е хонорирован преподавател във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”. Води упражнения и лекции по дисциплините: “Увод в психологията“, “Когнитивна психология“, “Психология на развитието на възрастните“, „Организационна психология”.

Образователният профил и натрупаният преподавателски опит от Ваня Христова са съзвучни с изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.2. Психология.

3. Обща характеристика на научната продукция на кандидата

Представените за рецензиране научни трудове от д-р Ваня Христова са изцяло от областта на психологията на развитието.

Основният научен труд по конкурса, монографията „Личността в развитие и криза – детство и юношество”, издадена от университетското издателство на ВСУ „Черноризец Храбър“ (ISBN 978-954-715-641-8), се концентрира около спецификата на възрастовите кризи, като един от потенциалите за психичното развитие на човека. Авторът убедително показва, че през стабилните фази на развитието се наблюдава възникване на качествено нови свойства, появата на които не може да се предвиди от съдържанието на предходния етап. Новите структури, като запазват особеностите на предходните, се надграждат върху тяхната основа. Поради това развитието през целия жизнен път не е дълго плато на устойчиво цялостно развитие, а серия от редуващи се фази на стабилност и преход. Преходните периоди са свързани с появата на „кризи на развитието”. Кризата прекъсва процесите в развитието и води до необходимостта да се направи скок в развитието чрез промяна. Обобщени са периоди, през които се появяват кризи в развитието.

Основателно особено внимание в монографията се обръща на развитието на личността в детско-юношеския период. Критично са анализирани и съпоставени класически и съвременни обяснителни модели за психичното развитие в ранна възраст. Особен акцент е поставен върху социализацията като основен фактор за развитието. Задълбочено е анализирана ролята както на социалните, така и на биологичните фактори за психичното развитие. В отделна глава са представени особеностите на възрастовите кризи през периода на детството и юношеството.

Монографията показва задълбочената подготовка на автора и по проблемите на психичното развитие и кризите в развитието и личната и позиция по анализирани проблеми.

Останалите научни трудове по конкурса третираат отделни аспекти на психичното развитие и кризите в развитието в различните възрастови периоди..

Особено впечатление прави пречупването на проблемите на психичното развитие през призмата на проблема за оптималното функциониране на личността – нещо, което придава особен позитивен смисъл на изследванията в посока на психичното развитие и се синхронизира със съвременните тенденции в психологията – да се търсят условия и ресурси, при които човек може да развие своя личностен потенциал и да преживява психично благополучие.

Учебното помагало на д-р В. Христова „Личността в късна зряла възраст – психически характеристики и предизвикателства”, издадено от издателство „Албатрос” (ISBN 978-954-751-115-6), е издържано от дидактическа гледна точка и напълно съответства на целта да бъде помагало за студентите по психология и практикуващи психолози, при усвояване на основните теории и практически подходи за оказване на психологична помощ на хората в специфичен период от тяхното психично развитие – късната зряла възраст. Тестовите за проверка на знанията след всяка тема имат допълнителна мотивираща роля за студентите и придават дидактическа цялост на помагалото.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Лично познавам кандидата по конкурса д-р Ваня Христова, още от студентските й години. Бил съм и научен ръководител на дипломната работа при завършване на ОКС „магистър“, а в момента води упражнения по дисциплини, на които съм водещ преподавател, като хабилитирано лице. Впечатленията ми са за отдаден на професията колега, със задълбочена и системно поддържана професионална подготовка, уважаван и обичан от студентите.

Д-р Ваня Христова полага много усилия, както по време на аудиторни занятия, така и в извънаудиторната си дейност със студентите и съдейства активно за практическата им подготовка.

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ би спечелил от назначаването на д-р Ваня Христова на академичната длъжност „доцент“.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Научните и научно-приложните приноси на д-р Ваня Христова, по представените за участие в конкурса научни трудове, могат да се обобщят до следните:

1. Систематизирани са концептуалните подходи за изследване на развитието на личността в периодите на детско-юношеската и късната зряла възраст и са допълнени с нови съществени характеристики.

2. Разработена е обща психологическа концепция на свързаните с възрастта преходни периоди в развитието и произтичащите от тях възрастови кризи през детско-юношеската и зрялата възраст, като е конструиран теоретично-изследователски подход за изучаването на системните закономерности в протичането на кризите на развитието, причините за тяхното възникване, особености и условия на протичането в отделни периоди от жизнения цикъл, както и личностните ресурси за справянето с тях.

3. Защитена е идеята, че кризите в психичното развитие са необходими периоди в онтогенезата, като през детско-юношеския период могат да се опишат като процес на субективизация на основните новообразувания на стабилните периоди, докато кризите през периода на зрялата възраст са сложен психичен феномен, който е по-слабо обвързан с конкретната хронологична възраст и по-силно зависим от социалните ситуации и личностните характеристики.

4. Разработена е система от адаптирани психологични техники за индивидуално консултиране и психотерапия при лица в късна зряла възраст и тяхната „среща със старостта“.

5. Бележки и препоръки

Препоръчвам на д-р Ваня Христова да продължи изследванията си в полето на психологията на развитието, област в която очевидно е навлязла в дълбочина, като апробира отделни обяснителни модели с емпирични изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Научните трудове на д-р Ваня Христова са доказателство за научна зрялост и научна концентрация около значими за съвременната психология и потребностите на обществото проблеми. Постигнати са значими научни и приложни резултати, които имат своя принос за по-целенасочена и продуктивна консултантска психологична работа свързана с кризите в психичното развитие.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър“, да избере д-р Ваня Христова да заеме академичната длъжност „доцент“ в професионално направление **3.2. Психология** (Педагогическа и възрастова психология (Психология на развитието)).

21.09. 2015 г.

гр. Варна

Изготвил становището:

проф. д-р Валери Стоянов